

ՀԱՅԵՆԱՇԱՐ «ՇԱՆԹ».— ԹԻԻ 1

4288

Առկուսք Ըօն Քօղէպուէ

ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԵԱՆ
ԺԱՅԹՔՈՒՄ

Թարգմ. Գերմաներէնէ
Խ. Կրօիչ Պարսաժեան

ՏՊԱՐԱՆ «ՇԱՆԹ», Գալաթիա
1912

83

4-78

28 JUN 2005
20 OCT 2009

ՄԱՏԵՆԱԾԱՐ «ՇԱՆԹ».— ԹԻԻ 1

83

4-78

Առկուսք ճօն Քօղէպուէ

ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԵԱՆ
ԺԱՅԹՔՈՒՄ

Թարգմ. Գերմաներէնէ

Մ Կ Դ Ի Զ Պ ա ռ ս մ ե ա ճ

ՏՊԱՐԱՆ «ՇԱՆԹ», Ղալաթիա

1912

460

24.05.2013

9288



1223-85

ԱՌԻԿՈՒՍԹ ՖՕՆ ՔՕՑԷՊՈՒԷ

(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ)

Գերմանացի կասակերգակ բանաստեղծ Աուկուսթ Ֆոն Քոցեպուե, ծնած է 1761 Մայիս 3ին, Վայմարի մեջ:

1777ին Նեայի համալսարանը կը մտնէ եւ 1778ին ալ Տուխպուրկինը՝ իրաւագիտութիւն ուսանելու համար. սակայն աւելի քասերական գործերով զբաղեցաւ, եւ Տուխպուրկի մեջ հիմնեց գեղարուեստական բասրոն մը: Երբ Նեայի իրաւագիտական դասընթացը լրացուց՝ իբրեւ փաստաբան Վայմարի մեջ հաստատուեցաւ: 1781ին կոմս Կեօրցի քեղադրութեան վրայ դէպի Փերերսպուրկ ուղեւորեցաւ, ուր, զինուորական ֆաղափապէսին մօտ ֆարսուղարի պատճօն ստանձնեց: 1783ին Ռեվալի մեջ դասաւորի օգնական եղաւ, եւ 1785ին, երբ Էսսընի զինուորական տեղակալին աղջկան հետ ամուսնացած էր, Էսսլան գաւառի խորհրդարանին նախագահ անուանուեցաւ, ուր ստացաւ նաեւ ազնուականութեան տիտղոս: Իր ամուսինին մահէն վերջ Բարիզ նամբորդեց, եւ հրաժարելով Ռուս պետական ծառայութենէն՝ 1795էն սկսեալ ապրեցաւ Ռեվալի մօտ իր Ֆրիսթըրալ կալուածին մեջ: Այս միջոցին գրեց «Գմսհանդլիս կրտսեր գաւ.

ւակներ», եւ Բաբե Կաթի Բաբեախաղեր. 1798ին Վիեննայի արժուէի բասրոնին իբր ճօրէն հրաւիրուեցաւ, սակայն բազմաթիւ անպատեհութիւններու պատճառով երկու տարի վերջ, հրաժարեցաւ եւ մեկնեցաւ դէպի Ռուսիա: Բայց դժբաղդ զուգադիպութեամբ մը, 1800ին ռուսական սահմանին վրայ, իբր կասկածելի, Բաղաբախան հեղինակ մը ձեռքակալուեցաւ ու դէպի Սիպերիա ախտուեցաւ: Բարեպատեհ դիպումը մը զայն կրկին վերադարձուց իր ախտաւախէն: Երիտասարդ ռուս մը, Քաղցոփօլսի, բանաստեղծին փոքրիկ տաճարներէն «Պետրոս Երեմի անձնական ծերունի կառապանը» աշխատութիւնը—անուղղակի ներբողեան մը Պօղոս Ա.ի վրայ—, ռուսերէնի բարգմանած էր: Այս բարգմանութիւնը Պօղոս Ա.ի համար այնչափ հանելի բուեցաւ, որ ո՛չ միայն հեղինակը Սիպերիայէն ետ կանչել տուաւ, այլ անոր նուիրեց Լիպյանսի մէջ բազաւորական ստացումը Վորոբիւլը, Փետրուպուրկի գերմանական բասրոնի տեսչութիւնն ալ անոր յանձնելով: Քոցեպուէ իր այս ախտը կը նկարագրէ հետեւեալ աշխատութեան մէջ. «Լեւոնիս Եւանակիի տարին» (2 հատ. Պերլին 1801, նոր տպագրութ. 1802 եւ 1803):

Կայսեր մահէն վերջ բասրոնի տեսչութեան պատճառէն կրկին հրաժարեցաւ, Վայմարի մէջ, յետոյ եկաւ, մինչեւ որ 1803ին Պերլին վերադարձաւ, ուր գիտութիւններու Ակադեմիան ընդունուելով Կարլիպ Մերքլի հետ հրատարակեց «Անկեղծներ»: Երկուքը միասին հակառակ կուսակցութիւնը կազմեցին, Կոթէի եւ իր գաղափարակիցներուն դէմ: 1806ի սկիզբը Քոցեպուէ գնաց Քոնիկսպերկ, ուր, իր կուսակցական նախագիծերով հարուստ՝ «Բուսիոյ երկն պատմութիւնը» խմբագրութեան համար, իրեն բոլոր տրուած էր այնչեղի դիւանէն օգտուիլ: Սակայն եւ այնպէս Գերմանիոյ մէջ պատահած

Բաղաբախան դէպքերուն հետեւանով, 1806ի վերջերը պարտաւորուեցաւ Ռուսիա փախչիլ, ուր 1807էն ի վեր Էստլանտի իր նվարդէն կալուածին մէջ ապրելով, Նաբոլեոնի եւ Ֆրանսացիներուն դէմ պայքարեցաւ սրամտութեան բոլոր զենքերով, մասնաւորաբար «Երկու» (Քոնիկսպերկ 1808-10) եւ «Շարիր» (1811-12) քերքերով: 1814ին Պերլինի մէջ «Պետր-Պետրովի ժողովրդական քերք» մը հրատարակեց: Ասկէ անմիջապէս յետոյ, Քոնիկսպերկի մէջ, բուսական տեսութեան իբր ընդհանուր հիւպատոս անուանուեցաւ, ուր ի մէջ այլոց գրեց Շա'ս միակողմանի աշխատութիւն մը. «Գերմանական կայսրութեան պատմութիւնը» (I եւ II հատ, Լայպցիկ 1814-15 տարւանակութիւնը Ռիսթրի կողմէն III հատ. 1832): 1816ին Բեքտուպուրկի արտաքին գործերու պատշտասան մէջ խորհրդականի պատշտոնը տրուեցաւ իրեն: 1817ին 15000 Ռուպլի տարեթուակով իբրեւ ուսիկանական-Բաղաբախան յոյս Գերմանիա ուղարկուեցաւ, 1818ին «գրական տարաբանք» մը հրատարակեց, որուն մէջ իր երգիծանքն ու հեզնանքը, ամեն ազատական գաղափարներու, գաւառական սահմանադրութիւններու, եւ մամուլի ազատութեան վրայ բաւեց: Այն արհամարհանքը, որով մասնաւորաբար Երիտասարդ տեսչի ու գետնութիւնը կը հալածէր, գրեց վերջապէս հիւանդ, մոլեգին Կարոլոս Լուսիկ Սանթը՝ սպաննելու Քոցեպուէն, որ Սանթի դաւոյնի հարուածներուն տակ, Մանհայմի մէջ ինկաւ:

Քանի մը բոլոր փորձերէ վերջ Քոցեպուէ հրատարակեց «Օրբընպերկեան ընտանիքի ցաւերը» անունով վեպը, եւ չորս հաւաքածոյ նկարագրական «Փոքրիկ զբոսանքներ» ու. սակայն զլիսաւորաբար երկու քաղաքաւոր՝ «Մարդուն տեսութիւնն ու զինքը» եւ «Հեղիկ

ներք ձեռքով մէջ», կարն ժամանակուան մէջ մեծ հաւանութեան արժանացան: Ընդհակառակը իր համբաւին մեծապէս վնաս պատճառեց «Տոբոյ Պարս» երկարէ հակասով» անուն վասնամբաւ գրութիւնը, զոր հրատարակեց Քրիկերս ծածկանունով:

Իբրեւ կասկերգակ բանաստեղծ եւ ժողովրդական ողբերգակ, Քոցեպուէի սրամտութիւնը, խօսակցութեան քերեութիւնը, նկարագիրներու հարստ վերլուծումը դիրքերու պայծառ նկատողութիւնը եւ զգացումի անբաւարար ձիւրքը անվիճելի են: Ընդհակառակը, իր մօտ կը բացակային արուեստի մտանդութիւնն ու ազգային բարոյականի զգացումը: Իր սրամաքիքական գործերուն քիւր 246ր կ'անցնի: Տակաւին այսօր անմոռանալի մնացեր են իր աշխատութիւններէն հետեւեալները. «Գեղման փոքրիկ բաղամացիներ», «Զրուէր», Մանկաւիկներու ծնծիւտներ», «Մարդուն տեսլութիւնն ու զիջքը», «Խառնակութիւնը», «Այծեամբ», Աղբոս բանաստեղծը» եւ ուրիշներ: Իբրեւ բողոքի ուժգին արտայայտութիւն, երբ մարդը իր ոչնչութիւնն ու սկարութիւնը կը զգայ, նշանաւոր է անոր «Գուտահասութեան ժայթքում» բանաստեղծութիւնը:

Արդի ժամանակներու բարեբաղակ սիրուած բանաստեղծներէն ունակ, բոցեպուէի բարձր գանձասունէն լաւագոյն արդիւնքներ փոխ առած են: Իր սրամաքիքական ամբողջական երկերը յոյս տեսան 40 հասուններով, որոնցմէ շատերը արդէն հրատարակած է Ռեֆլանի «Մեքիէրգալ—Պիպիոթէֆ»-ը:

Քոցեպուէի կենսագրութիւնը գրած են Քրամեր(1820) Տեօրինկ (1830), Ռապանի «Իր կեանքն ու ժամանակը» (Բարիկ 1893):

(Քաղուած Brockhausի Համախնայդիտարանէն)

ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՅԹՔՈՒՄ

Ահ, ո՞վ եմ ես, և ի՞նչ պիտի ընեմ հոս,
Վազրերուն կամ կապրիկներուն միջեւ.
Ինձմով ի՞նչ կ'ուզէ ընել Աստուած,
Եւ ինչո՞ւ համար ստեղծեց զիս:
Արդեօք հեծեծանքը կուրծքիս
Անոր ականջին օրհնաբանութիւն՝
Եւ թշուառութիւնս ալ իրեն համար ցնծութիւն ու հրճուանք է:

Ահ, ինչո՞ւ համար ծնած եմ ես:

Գողա՛, մոլեգնէ՛, վայրի՛ փոթորիկ.
Փայլատակէ՛, կրա՛կ, որ զիս կ'այրես, կը լափես:
Ինչպէ՛ս, ջախջախուած ճճիին
Թոյլ տրուած չէ՛ արդեօք նաեւ դալարուիլ:—

Որպէս զի մարդը կենդանիներուն աւար
Եւ կամ հրեշտակներուն հեգնանքն ըլլայ,
Աստուած մը, դաժան ու բարկացող,
Չայն մերկ նետեց, թափուր երկրիս վրայ:
Ու ան արցունքով յառաջացաւ, որովհետեւ ստիպուած էր,
Իրեն համանմաններուն մէջ.
Իր կեանքի առաջին նշանն եղաւ՝ արտասուել,
Եւ ողբի մրմունջն ալ՝ ողջոյնն առաջին:

Ո՞վ դուն էակ, ամէն պահանքով.
Միջակութիւն մը թշուառ և հպարտ:
Տիրոջն առաջին նշանը խօսեցաւ

Իր առաջին հրեշտակին,
 «Վարը, քու կրտսեր եղբայրներուդ վրայ նայէ՛,
 «Տե՛ս, հոս ու հոն ամբողջ խառնիճաղանջ.
 «Օգնելու համար մեղմօրէն վա՛ր սաւառնէ՛,
 «Զգեստաւորէ՛ իւրաքանչիւր վայրի կենդանի.
 «Իր բաշերը տո՛ւր առիւծին,
 «Ամէն մէկ թռչունի՝ փափուկ աղուամազ.
 «Տո՛ւր կարապներուն փետուրէ անկողին
 «Եւ կեղեւ մը՝ ամէն մէկ ծառի.
 «Տո՛ւր ձկներուն իրենց թեփը,
 «Եւ պատեան մը կրկային.
 «Տո՛ւր թրթուրներուն խողակներ փափուկ,
 «Եւ անցի՛ր մարդուն ալ քովէն:»
 Եւ գործադիր հրեշտակը
 Թշնամացաւ իր կրտսեր եղբօրը.
 Մարդը միայն, փոխանակ ծածկոյթի,
 Ստացաւ ամօթի զգացումը խղճահարող:
 Արդ, վայրկեան մը ուշի ուշով և աւելի մօտէն
 Առանձնաշնորհումները զննեցէք ամէն մէկուն,
 Մարդը, թագաւոր արարչագործութեան,
 Մնափառօրէն կը պարծենայ,
 Բանականութեանը վրայ. օ՛հ, ինչպէս ականջներուս
 Մուրացկի հպարտութեամբ այս բառը կը հնչէ:
 Ափսոս ձեզի՛, դո՛ւք; ունայնամիտ խենդեր,
 Որ կուռքի մը կ'երկրպագէք:
 Եթէ ան զձեզ, հոս ու հոն, ձեր կեանքի
 Ամբողջ տեւողութեանը մէջ կը մոլորեցնէ.
 Մեռնելու պահուն ալ կը սորվեցնէ դողալ, վախնալ,
 Եւ ձեր մահն ալ կը դժուարացնէ:
 Առանց որոնումի և առանց հոգածութեան,

Անձանօ՛թ՝ տառապանքին ու մահուան սոսկումին,
 Իրիկունը, ինչպէս նաև առաւօտուն,
 Ամէն շուն կը լափէ պատառիկը իր հացին,
 Միայն դո՛ւք մարդիկդ—ա՛հ, յաւիտենապէս,
 Ձեր մահը կ'ողբաք անդադար.
 Միայն դո՛ւք, թշուառ արարածներ, գիտէք
 Թե՛ և ե՛րբ պիտի մեռնիք:
 Եւ դժոխքի տարակոյսը, կասկածը,
 Ինչպէս որ յայտնութեան գիրքն ալ կ'ըսէ,
 Ձեր կուրծքերը կը լեցնեն փափաքներ, հակառակ ձեր
 կամքին,
 «Պիտի ապրի՞մ թէ ոչ.
 «Այս անհողի փոշին
 «Հողիին միայն պատեա՞ն կուտայ
 «Թէ ես ծաղրն եմ Աստուծոյ:
 «Եւ կամ կողոպտուտը փտութեան:
 Ձեր իմաստութեան գեղեցիկ պտուղները
 Տեսէ՛ք ահաւասիկ. ան կոյր է.
 Ձեր ուրախութիւնները քերթուածներ են,
 Բանականութիւնը մանուկ մը տկար:
 Աշխարհ մը, զոր ոչ ոք կը ճանչնայ,
 Եւ գերեզմանի մը ստուգութիւնը.—
 Օ՛հ, ա՛յս է այն մեծ անդունդը,
 Որ մեզ անասուններէն կը բաժնէ:
 Ամէն մէկ գառնուկ, հաղիւ ծնած,
 Իր մօր շուրջը արդէն կ'ոստնու,
 Ամէն մէկ վառեակ հաղիւ արեւն ողջունած,
 Արդէն կը գտնէ իր կերը սակաւիկ.
 Միայն մարդը, այդ երկոտանի կենդանին,
 Ո՛չ մէկ քայլ կրնայ հեռանալ.

Եւ ստեղծագործութեան հպարտ զարդը,
Առաջին անգամ քալել եւ ուսել պարտաւոր է սորվիլ :
Անձկութիւնը, կարիքն ու օրինակը
Այսօր անոր կը սորվեցնեն քալել եւ ուսել .
Վաղը ան կ'ուզէ աստղերը հափել,
Եւ դէպի լուսինը բարձրանալ .
Կ'երազէ յաւիտենական տեւողութիւն մը,
Կ'որոնէ, կ'աղօթէ, կը կաղկանձէ, կը տքայ, ու կը գո-
ռայ .

Եւ ժամանակի ու յաւիտենականութեան մէջ գտնուած
Բարձր պարիսպին վրայէն կը ցատքէ :
Հպարտ մարդէն անբաժան են
Կիրքերը տիրապետող,
Որոնք անչափ են ու անսահման .
Շուայտութիւն եւ ազատութիւն եւ նենգութիւն,
Եւ վրէժխնդրութեան թունաւոր թարախ .
Փառամոլութիւն եւ հպարտութիւն երջանկութեան մէջ,
Մահուան սարսափ ու ապրելու բուռն տենջ :
Ճիւղանքներ, ակռանքներ զէնքերն են
Բոլոր մեղի ծանօթ կենդանիներուն .
Եւ մարդոց համար ստեղծուած են միայն
Բառեր, սուրեր, նայուածքներ եւ քոյն :

Երբ գեղեցիկ դարունը ամէն ազգի
Կենդանիները կը զուգաւորէ,
Մարդը ամբողջ կեանքին մէջ
Աճնատուր եղած է, սլաքի մը, խայթոցի մը
Որուն անունն է ցանկութիւն,
Որ անոր գոյութիւնը կը լափէ,
Եւ յաճախ, տակաւին իբրեւ տղայ,
Անոր կը մատուցանէ թոյն՝ քաղցր մեղրով,

Եւ դէպի գերեզման, անոր ճաջբուն վրայ,
Ծաղիկներ կը ցանցնէ, խաբեպատիր կերպով :

Երբ ալեւոր մը ութսուն տարի շարունակ
Խոյս կու տայ յաւիտենական մահէն,
Հարցուցէք անգամ մը այդ ծերուկին ,
Թէ արդեօք ան ստուգիւ ծերացեր է :
Հաշուեցէք միայն ինչ որ անոր տւելորդ կը մնայ
Երբ դուք անոր հայիւր տեսնէք,
Դուք պիտի տեսնէք, որ
Անոր ասեղի մը հափ բան չի մնար .
Կիանի տեւողութեան մէկ ութերորդը
Մանկութիւնը զայն խաբած է,
Եւ վերջին ութերորդն ալ
Առաջինին պէս սահած, անցած է .
Անհամ, առանց ըմբոշինելու
Առանց զգալու եւ անհամբոյր :
Եւ կեանքէն ձանձրացած վիճակին մէջ
Մահը կուգայ տանելու զայն,
Կեանքի կէսը ամբողջովին
Գողցեր է քունը,
Իսկ միւս կէսին մէջ եղբայրաբար
Բաժնուած են հիւանդութիւն, ցաւեր ու վիշտ :
Կեանքի արչալոյսին ան արտասուած է,
Կէս օրը եղած է սաստիկ ջերմին,
Եւ ո՛հ, երեկոյդ, վերջալոյսդ, թշուառ ալեւոր,
Փոխանակ կաղդոյրի եւ զովութեան վիշտ կը բերէ քեզ :
Երբ այդպէս կեանքը կը վերջանայ
Տունէ տուն գնացէք եւ ամէնուն հարցուցէք .
Կա՞յ մէկը որ գո՛հ ըլլայ
Իրեն բաժին ինկած վիճակէն :

Փափաքներուն կը յաջորդեն նոր իղձեր .
 Նո՛ր իղձեր, նո՛ր տառապանքներ,
 Եւ վերջին բաղձանքը, զեհեզմանը,
 Ձի հեռանալ մարդուն սիրտէն :
 Սիրտէ՛ն . հակառակ այն բեռն
 Որ զայն հոս գետնին վրայ կը ճնշէ .
 Երբ, հալածուած ու ատելի դարձած
 Ո՛չ մէկ բարեկամի մխիթարութիւն զայն կը կաղզուրէ :
 Երբ, չարախօսուած ու անծանօթ,
 Իր հացը կը թրջեն միայն արցունքներ,
 Կայծակները իր գիշերը կը լուսաւորեն,
 Եւ մարդկային ատելութիւնը զայն աշխարհէն կը տա-
 րազրէ :

Տեսէ՛ք, ինչպէս կը մրցին
 Ամէն բարիք աղարտել, սեւցնել ու պղտիկցնել .
 Եւ երրորդի մը պատիւը գողնալ .
 Նրազող, անհեքքեք և ցնորամիս,
 Կը կոչուի այն մարդը, որուն անոնք կը նախանձին,
 Անդադար և առանց հանգիստի
 Որեւէ բիծ մը, աղա մը կ'որոնեն,
 Մինչև որ գտնեն բարի գործի մը մէջ .
 Ա՛հ, այն ատեն մե՛ծ է ուրախութիւնը .
 Անդգամօրէն կը քաշքշեն ու կը խօսին .
 «Թշուառ եզրօր մը տկարութիւններն են
 Միայն պարզապէս, և մերկապարանոց »

Փոխանակ մոլորեալը զգաստացնելու,
 Անոր տկարութիւնը երեսը կը դարնեն,
 Ձայն կը կշտամբեն ու իրարու կը հաղորդեն,
 Ձարդարելով, չափազանցելով,
 Դայթողները խայթելու համար

Անխորժ սրամտութիւն ու հեգնանք կը լինտուն,
 Գետնէն կը վերցնեն ցիւխ ու հապճեպով
 Կ'արձակեն ինկածին վրայ :

Երբ յուսահատութիւնը փափուկ սրտի մը մէջ
 Ձարհուրելիօրէն կը պեղէ ու զայն կը խռովէ,
 Երբ թշուառ մը, դժբաղդ մը իր ց'աւը կը զգայ
 Աւելի ուժգին, աւելի ներուժ .
 Անոնք կը խօսին . «Աո՛ւտ է,
 «Այս տառապանքը բանաստեղծութիւն է .
 «Մե՛նք ալ անոնց պէս սաստկօրէն զգացեր՝
 «Ու կրեր ենք դառնութիւնը կեանքին :»

Երբ աղքատութեան խաղաղ հիւղակներուն մէջ
 Սիրտիս արիւնը դադրի այլևս հոսելէ .
 Երբ երրորդի մը արտասուքները
 Ձի՛ս ալ արտասուելու հրապուրեն .
 Երբ ունեցած փոքրիկ ողորմութիւնս
 Կարեկցութեան ու ողորմութեան համար նուիրաբերեմ .
 Երբ ամէնը, ինչ որ ունիմ,
 Կարենամ բաժնել անխորհրդարար,
 Աստուա՛ծ, դո՛ւ գիտես, թէ ես կը զգամ,
 Ինչ որ կը խօսին իմ արցունքոտ ու խոնաւ աչքերս :
 Բայց սիրտիւր պատեաններուն մէջ,
 Կը տեսնեն զայն ու չեն հաւատար .
 Ձայն իմաստունօրէն կը խճրծեն ու կը կշտամբեն
 Եւ դիւրազգածութիւնը,
 Մանկական մտացի կատակերգութիւնը,
 Եւ վիպական սնոտիաբանութիւնը,
 Երբ խեղճութիւնը սողացող քաղաքացին
 Կը ճնշէ և Պղուտոնի դրօշին տակ

Հարուստին ամէն ինչ կը ժպտի,
 Երբ անարդ ոսկիին վրէժխնդիր կայծակներուն առջև
 Ծնունդը, աստիճանը և յաճախ
 Յանդուգն մոլութիւնները կը հովանաւորուին,
 Եւ դամբանի առաքինութեան սաղմոսը
 Կը չփոթեն լսողութիւնը բզբտող
 Ոսկիի դիւթական հնչիւնին հետ.
 Երբ իշխանական շուայտ ճաշ մը,
 Աստուածուհիի մը կարծր պողովատիկը
 Կակուղ մոմի մը կը վերածէ.
 Մեծի մը բարեւ ձեռք բերելու՝
 Եւ անառակ կնոջ մը վայելքի սիրուն
 Արդարութիւնը ոտնակոխ կ'ըլլայ,
 Օհ, անգամ մը միայն փորձեցէք,
 Դուք միայն, ազնիւ հոգիներ, ակռանիդ կրճատեցէ՛ք,
 Ծիծաղով ձեզի պիտի պատմուի.
 «Արդեօք Աշխարհը խռատ մըն է»

Հեռու. դէպի խաղաղիկ խուցս...

Զիս կը լափէ, կը հիւժէ այս կրակը:
 Անէ՛ծք Աշխարհին ու իր թշուառութեան.
 Անէ՛ծք մարդկային բովանդակ ցեղին:
 Այսօր կը սպաննէ քեզ այն, որ երէկ
 Տակաւին եղբայրաբար կը շրջապատէր:
 Կրնա՞ս դուն ստել, կրնա՞ս թշնամանել,
 Մեծարելի, բարի հիւր մըն ես:
 Շողոքորթել, փաղաքուշել, զրաբանել,
 Կրակը իւզով արծարծել, փոխանակ մարելու,
 Դաշունով ծակել կռնակը,
 Նախանձի ժանիքները առաքինութեան դէմ ստել,
 Եղբայր եղբօր դէմ գրգռել,

Եւ ասոնց հետ մէկտեղ աղօթիլ ու երգել
 Սուրբերուն առջև. —

Եթէ դուն այս բոլորը կրնաս, քեզի կը յաջողուի
 Մարդ յորջորջուիլ մարդկերու մէջ: —

Ա՛խ, ո՞վ կրնայ ինծի վերադարձնել
 Կեանքիս առաջին օրը.
 Երբ ընծիւղը մարդկային գոյութեան
 Տունկի մը մէջ կը գտնուէր տակաւին.
 Երբ առանց ցնծութեան և առանց տանջանքի,
 Ծածկուած խոտերուն մէջ,

Ամէն օր արշալոյսին, անդիտակցօրէն
 Զիս կը բանար արեւուն ճառագայթը.
 Երբ գարնան դալարագեղ մարգագեղանին
 Փոխ տրուած զարդարանք մըն էի,
 Որոճացող կենդանի մը եկաւ վերջապէս
 Զիս ճարակելու:

Այս կերպով, օր մը վերածուեցայ
 Մնունդի հիւթին, նախ կաթի և յետոյ արեան մէջ,
 Այսպիսով յառաջ եկաւ այն ուժը արգասաբեր,
 Որ, ցանկութեան մը տենդով,
 Զիս այս երկրին վրայ նետեց:
 Ո՛չ, չեմ յանդգնիր դատ վարել. —
 Հաւանութիւն տուի՝ արդեօք քու ծրագրիդ,
 Եւ ապրելու համար համաձայն եմ.
 Հարցուցի՛ր ինծի, ո՞վ Արարիչ,
 Թէ պիտի կրնա՞մ համբերութեամբ տանիլ
 Յաւերը բիւրաւոր բովանդակ աշխարհի,
 Ուրախութիւնները դիտելով անվհատ,
 Կ'արժէ՞ր արդեօք զիս ոչինչէ ստեղծել,
 Որպէս զի մի՛շտ, ամէն աստիճանի վրայ,

Նոր թշուառութիւններ զիս կրծեն ու լափեն :
 Ընդ որ մարդիկ անփոյթ կը ծաղրեն, կ'այտանեն,
 Կրծող ու մաշկցնող թախիծով ու ձանձրոյթով,
 Պէ՛տք է որ ես ընդհ մուրամ տակաւին,
 Քեզմէ՝ երբ իրաւունքս էր ունենալ :
 Ո՛չ, անհամբեր կ'սպասեմ,
 Որովհետեւ պարտաւոր ես փոխարինել ինծի .
 Դո՛ւն ինծի անմահութիւն պարտաւոր ես,
 Տե՛ս, ես կը պահանջեմ զա՛յն քեզմէ :

Վ. Ե. Ր. Զ.



<< Ազգային գրադարան



NL0169979

1990 (a) 1990